

Inleiding

De Regio Gooi- en Vechtstreek is een bestuurlijk en uitvoerend samenwerkingsverband, die na 2013 is ontstaan vanuit eerdere bestaande gewestelijke samenwerkingsverbanden in Het Gooi en De Vechtstreek.

Op dit moment werken in dit verband Weesp, Gooise Meren, Wijdemeren, Huizen, Laren, Blaricum, Eemnes en Hilversum samen. Binnenkort zal Weesp, na de fusie met Amsterdam uittreden.

Het gebied van de regio ligt ingeklemd tussen de grote steden Amsterdam, Almere, Amersfoort en Utrecht. Er wonen op dit moment ongeveer 250.000 inwoners in de regio.

De Regio Gooi en Vechtstreek is belast met beleidsvoorbereiding en uitvoerende taken, momenteel naar schatting in de verhouding 10%-90%. Daarbij voert de Regio Gooi en Vechtstreek de volgende uitvoerende taken uit op de beleidsterreinen veiligheid, gezondheid en zorg, onderwijs, milieu en op aspecten van het sociaal domein.

Toelichting:

Specificatie uitvoerende taken naar verschillende beleidsterreinen:

- ☐ **Veiligheid, Gezondheid en Zorg:** (a) uitvoering van de Wet publieke gezondheid ten aanzien van jeugdgezondheidszorg, ambulancezorg, infectieziekten bestrijding en (b) advies en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en in het kader van de Wmo 2015 centrumgemeente taken ten aanzien van maatschappelijke opvang en beschermd wonen;
- ☐ **Onderwijs:** gemeentelijke taken Leerplichtwet;
- ☐ **Milieu:** uitvoering van de Wet milieubeheer inzake afvalstoffen, met uitzondering van afvalwater;
- ☐ **Sociaal Domein:** inkoop en contractering van (maatwerk)voorzieningen in het kader van de Wmo2015, Jeugdwet en Participatiewet.

De regionale samenwerking is verankerd in een zgn. 'gemeenschappelijke regeling'. Deze is de afgelopen jaren regelmatig

geactualiseerd. Al vanaf het begin in 2013 heeft er regelmatig een herijking plaatsgevonden van de regionale samenwerking. Daarbij is onder andere vastgesteld dat de gemeenten een regionale samenwerkingsagenda moeten opstellen met als doel meer focus aan te brengen in de samenwerking en de betrokkenheid van de raad te versterken.

Terwijl de vorige regionale samenwerkingsagenda nog 20 speerpunten bevatten, ligt de focus in de huidige regionale samenwerking op vijf speerpunten: 1. een bereikbaar Gooi- en Vechtstreek, 2. een duurzaam Gooi- en Vechtstreek, 3. een aantrekkelijk woon- en werkklimaat, 4. versterking van het sociaal domein en 5. een regionale omgevingsvisie (vanwege mogelijke doorwerking in de lokale Omgevingsvisie).

Daarbij kijken de gemeenten langs drie lijnen: 1. legitimatie van (nieuw) beleid, 2. versterken van bestuurlijke slagkracht en 3. vergroten van financiële slagkracht.

De raden worden elke vier jaar betrokken tijdens de totstandkoming van de regionale samenwerkingsagenda, zij kunnen lokale prioriteiten inbrengen en stellen uiteindelijk lokaal de regionale samenwerkingsagenda vast. De colleges vertalen deze agenda een keer per twee jaar in een uitvoeringsagenda. De gemeenten kunnen individueel beslissen over deelname aan (delen van) de uitvoering van de regionale samenwerkingsagenda.

Jaarlijks hebben de raden invloed door middel van het indienen van zienswijzen op de P&C-cyclus, zoals bij de Jaarrekening en Begroting.

Toelichting: In 2016 en latere jaren heeft de Regio Gooi en Vechtstreek een onderzoek gedaan naar de governance. De resultaten van dat onderzoek hebben ook geleid tot een herziening van de gemeenschappelijke regeling, naast andere actuele ontwikkelingen die ook zijn meegenomen. De herziene gemeenschappelijke regeling is in 2019 van kracht geworden.

De Regio Gooi- en Vechtstreek kent een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur en daarnaast de portefeuillehoudersoverleggen.

Toelichting: In de gemeenschappelijke regeling worden onder andere de verschillende bestuurs- en overlegorganen beschreven:

- **een algemeen bestuur**¹ bestaande uit voor iedere gemeente een raadslid en een wethouder. De raad van de gemeente met het grootst aantal inwoners wijst in aanvulling hierop een extra lid aan in het algemeen bestuur. Elk bestuurslid heeft één stem, met uitzondering van het door de grootste gemeente aangewezen extra lid.
- **een dagelijks bestuur** bestaande uit tenminste vier leden, de voorzitter inbegrepen, die door het algemeen bestuur worden aangewezen.
- **portefeuillehoudersoverleg**: colleges van deelnemende gemeenten kunnen op onderscheiden samenwerkingsterreinen een portefeuillehoudersoverleg instellen, indien het algemeen bestuur hiermee instemt. De regeling gaat uit van het principe dat de voorzitters van portefeuillehoudersoverleggen tevens lid zijn van het algemeen bestuur.

Portefeuillehoudersoverleggen vormen de inhoudelijk spil van de samenwerking. Doel is coördinatie en afstemming tussen gemeenten en behartigen van belangen in de regio bij andere overheden, instellingen en/of diensten.

Toelichting: Een ingestelde portefeuillehoudersoverleg bereidt een regionale samenwerkingsagenda voor. Ontwerpbesluiten en/of –voorstellen met betrekking tot het samenwerkingsterrein worden via de colleges aangeboden aan de raden van de deelnemende gemeenten. De voor de portefeuillehouders benodigde democratische legitimatie zal daarmee gebaseerd zijn op raads- dan wel collegebesluiten.

Ook organiseert de Regio Gooi en Vechtstreek met regelmaat zogenaamde Regiopodia. Dit zijn thematische bijeenkomsten voor raadsleden, als forum om kennis op te doen en ook om raadsleden van andere deelnemende gemeenten te kunnen ontmoeten.

Naast dit alles kent de regio raadsvertegenwoordigingen die als regio-ambassadeur optreden. Elke raad vaardigt er twee af. Zij informeren de raden die zij vertegenwoordigen, informeren de regio-ambassadeurs van de andere raden en zijn voor, tijdens en na de Regiopodia actief.

Zij zien ook toe (en sturen waar mogelijk bij) op een deel van het proces van de regionale samenwerking, i.c. de informatievoorziening

¹ Motief om dit te doen was om meer samenhang te krijgen tussen de drie hoofdtaken: beleidsvoorbereiding (voorheen PFHO's), uitvoering (voorheen AB), en bedrijfsvoering (voorheen AB). (Bron: Regio Gooi en Vechtstreek in reactie op feitenrapport.)

tussen portefeuillehouders en gemeenten. Daarbij gaat het soms ook wel eens mis, doordat raden niet of nauwelijks tijdig worden geïnformeerd. Regelmatig hebben de regio-ambassadeurs een formeel overleg, waarvan verslagen worden opgesteld.

Hoe werkt de samenwerking in de REGIO GOOI EN VECHTSTREEK ?

De invloed van de raad op de Regio Gooi en Vechtstreek is in principe groot. Er zijn namelijk geen beleids- en verordnungsbevoegdheden overgedragen, met uitzondering van verordeningen op het terrein van afvalbeheer (bron: gemeenschappelijke regeling).

De raad kan het college en de betrokken portefeuillehouders rechtstreeks aanspreken op beleidskeuzes en/of daarvoor kaders meegeven. De raad doet dit ook of wordt daarvoor door het college in positie gebracht.

Voorbeeld: Een voorbeeld uit het recente verleden is het beleidsplan Bescherming en Opvang. In dit voorbeeld worden ook alle zienswijzen van de fracties van alle deelnemende gemeenten en die van adviesraden en maatschappelijke partners transparant gemaakt alsmede de wijze waarop de Regio Gooi en Vechtstreek de zienswijzen verwerkt. De zienswijzen van de verschillende fracties van Hilversum (destijds 22 punten) zijn daarbij ook opgenomen. Daarbij opgemerkt dat zienswijzen ook bestaan uit vragen en gevoelens, dus niet enkel uit standpunten. Het weergeven van alle zienswijzen maakt dat het voor de raad zeer transparant is hoe anderen ook over bepaalde punten denken. Dat wordt in een matrix gezet. De matrix is daardoor een veelomvattend stuk en door de opzet niet eenvoudig te analyseren (in totaal 70 zienswijzen van fracties van gemeenten), los van de tientallen zienswijzen van adviesraden en maatschappelijke partners.

Toelichting: Binnen de Regio Gooi en Vechtstreek is een **regionale samenwerkingsagenda** ontwikkeld en die is vastgesteld door de raad van Hilversum - alsmede door de raden van de andere deelnemende gemeenten. Alle raden van de gemeenten zijn nauw betrokken bij de totstandkoming van deze agenda. Lokale raden - waaronder die van Hilversum - hebben hiertoe regioambassadeurs aangewezen die een belangrijke coördinerende rol hebben gespeeld in dat proces. Inmiddels is de regionale samenwerkingsagenda in de portefeuillehoudersoverleggen van de Regio Gooi en Vechtstreek verder uitgewerkt in een **regionale uitvoeringsagenda**.

Samenvatting: Samenvattend bestaan er binnen de Regio Gooi en Vechtstreek nu verschillende instrumenten, elk met een eigen cyclus en mogelijkheden voor de deelnemende gemeenten om kaders mee te geven en invloed uit te oefenen:

- **De regionale samenwerkingsagenda met een scope van vier jaar.** Dit is een strategisch sturingsdocument voor de raden. De raden kunnen hiervoor hun input geven. De regionale samenwerkingsagenda is programmatisch en inhoudelijk van aard.
- De regionale samenwerkingsagenda is vertaald naar een **uitvoeringsprogramma met een scope van twee jaar**. Dit document is een sturingsinstrument voor de colleges. Het uitvoeringsprogramma is ook te beschouwen als koppelpunt tussen de gemeenten en instellingen, bedrijven en inwoners. Een groot deel van de uitvoeringsagenda moet namelijk in samenwerking met andere partijen zoals maatschappelijke instellingen en bedrijven worden uitgevoerd, de Regio heeft daarbij een regisserende rol.
- **De reguliere P&C-cyclus met een scope van een jaar.** Belangrijke P&C-producten zijn de begroting en het jaarverslag. Lokale raden kunnen hun zienswijze geven op de conceptbegroting.

Verder zijn de Regiopodia belangrijke ontmoetings- en informatiemomenten voor raadsleden. Via Regiopodia kunnen raadsleden elkaar ontmoeten, en worden ook geïnformeerd over allerlei ontwikkelingen. Het is een informele structuur en bedoeld om inspiratie op te doen. Zodoende heeft de raad dus twee informatiekanalen: via de eigen portefeuillehouder en via de Regiopodia. De Regiopodia worden door raadsleden van Hilversum over het algemeen goed bezocht.

Kanttekeningen bij de samenwerking:

Ik ben eerder gemeld: ‘de invloed van de raad op de Regio Gooi en Vechtstreek is in principe groot’. Uit het voorgaande blijkt namelijk dat de raad veel verschillende instrumenten heeft om invloed uit te oefenen, en dat ook doet. Binnen een samenwerkingsverband als de Regio Gooi en Vechtstreek heeft elke gemeente echter te maken met zes andere gemeenten die ook invloed willen en moeten uitoefenen. Er is dus sprake van gedeelde invloed en lokale besluitvorming in die in elke deelnemende gemeente. Dat kan ook van invloed zijn op die processen in elke gemeente afzonderlijk en vice versa.

Dat wordt binnen alle raden ook breed beseft. Een worstelpunt is daarbij wel de timing van besluitvorming:

“De besluitvormingsmomenten in de verschillende gemeenten sluiten niet op elkaar aan. Als voorbeeld de recente besluitvorming over de herziening van de gemeenschappelijke regeling. Hilversum neemt daar als laatste een besluit over. Als andere gemeenten positief hebben besloten is het voor Hilversum moeilijk om daarvan af te wijken”.

De werkwijze binnen de Regio Gooi en Vechtstreek draagt er wel zorg voor dat gemeenten, los van het aloude bestuurskundige vraagstuk van de democratische legitimiteit, vooraf het zicht kunnen opbouwen in de belangen en zienswijzen van anderen. Bijvoorbeeld via de Regiopodia waar raden elkaar kunnen ontmoeten en een transparante matrix van ingediende zienswijzen per onderwerp. Hoe deze mogelijkheden goed te benutten in het licht van het voornoemde worstelpunt is nog wel een ontwikkelpunt van aandacht en zorg.

Naast het vraagstuk van de onderscheiden raden over : Hoe houden we grip op samenwerking ?

Kortom: regionale samenwerking gaat nooit vanzelf en vraagt veel incidenteel en periodiek onderhoud en een goede communicatie over en weer.

Bijlage bij inspreektekst aan de MRA Raadtafel van 10 maart 2021

Kaderstelling door de raad (bron: Rekenkamerrapport Hilversum 'Grip op samenwerking', 2018):

TOEGEPASTE NORM:

1. De raad geeft heldere kaders mee aan het college wanneer de mogelijkheden tot samenwerking verkend worden. De kaders bevatten in ieder geval:
 - > Inhoudelijke doelen ten aanzien van de taak waarop mogelijk samengewerkt gaat worden: wat moet er inhoudelijk bereikt worden?
 - > Motieven voor samenwerking: welke meerwaarde moet samenwerking bieden boven de taak of opgave alleen oppakken?
 - > Randvoorwaarden: bijvoorbeeld welke sturingsmogelijkheden / bevoegdheden wil de raad behouden, op welke manier moet de gemeente vertegenwoordigd zijn in de samenwerking en hoe eenvoudig moet het zijn om uit te treden?
2. Het college stelt de raad in staat om op basis van zicht op verwachte kosten en prestaties een keuze te maken over het wel of niet aangaan van samenwerking.

Noot:

Het gaat bij toepassing van deze normen over het aangaan van samenwerking, maar ook het herijken van een bestaande samenwerking.

